

CÂTEVA AMĂNUNTE DESPRE COMPLEXELE ARHEOLOGICE C₂₃ DIN SITUL DE LA TURDAȘ- LUNCĂ, JUD. HUNEDOARA (II). SĂPĂTURILE PREVENTIVE ALE ANULUI 2011

*Sabin Adrian Luca**, *Florentin Perianu*, *Sergiu Chideșa***

Cuvinte cheie: cultura Turdaș, eneolitic timpuriu, Transilvania, România

Keywords: Turdaș culture, early Eneolithic, Transylvania, Romania

Situl arheologic de la Turdaș-*Luncă* (județul Hunedoara) este unul binecunoscut în bibliografia de specialitate din România¹. Cultura Turdaș se dezvoltă în Transilvania în eneoliticul timpuriu².

Săpăturile preventive din anul 2011 au fost continuate și între anii 2014–2016 ducând la descoperiri bine individualizate, turdășene. S-au publicat mai multe articole și studii despre această cultură. Scopul acestor rânduri este acela de a individualiza un complex arheologic al cercetărilor preventive realizate în anul 2011³, C₂₃ (plan 1–3).

Descrierea complexului

Locuința C₂₃ a fost incendiată, urmele incendiului fiind identificate și la celelalte complexe contemporane cu C₂₃, ceea ce presupune un eveniment care a distrus complexele adâncite din sector A (plan 1).

Acesta este suprapus de șanțul C₁₄, ceea ce presupune construcția sistemului de fortificație posterior incendiului violent care l-a mistuit. Aceeași secvență stratigrafică este întâlnită și în cazul complexului C₁₃ (cu material apropiat ca și factură de C₂₃) care este tăiat de șanțul C₁₀⁴. Toate aceste complexe adâncite, contemporane – cu excepția C₁₄ (acesta taie – plan 1b și 3, dreapta – complexul publicat acum) cu C₂₃, sunt foarte bogate în material ceramic întregibil și în unelte complete ceea ce presupune

* Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu; Muzeul Național Brukenthal, e-mail: sabinadrian.luca@ulbsibiu.ro; sabin.luca@brukenthalmuseum.ro

** Muzeul Național Brukenthal, e-mail: perianu.florentin@brukenthalmuseum.ro; sergiu.mihail.chidesa@gmail.com

¹ Pentru bibliografia generală vezi: Luca 2001.

² Luca 2001, p. 95–152.

³ Luca *et alii* 2011.

⁴ Luca, Suciu 2014; Luca, Suciu 2016.

un abandon rapid, explicabil în cazul incendiului. Poate că domnul C. Suciu, critic al propriilor interpretări din momentul în care făcea parte din echipa noastră, va avea resursele necesare să critice, în stil propriu, aceste observații⁵.

Umplutura complexului C₂₃ este neagră, pigmentată cu cărbune și chirpici (plan 3). Adâncimea complexului este de -2,2 m (față de nivelul de călcare actual) și are o lungime de 7,1 m și lățime de 4,45 m.

În noile cercetări din 2011 se observă, în sector A (spre estul extrem al săpăturilor – plan 1a), și alte construcții ale acestui orizont care este – după observațiile noastre – al treilea moment de arhitectură din situl de la Turdaș, săpăturile vechi, 1992–1995 (nivelul II-superior) (plan 1b)⁶, iar în cele ale anilor 1996–1998 s-a identificat și un nivel care căpăcuiește nivelul II-superior, către estul sitului⁷. Faptul că aceste construcții cu etaj, dreptunghiulare la bază, sunt de dimensiuni mult mai mici (plan 1b) decât cele din „cartierele” cercetate de noi în centrul-vestic al așezării⁸, ne face să gândim la o etapizare a apariției acestui tip de construcții la Turdaș (dinspre cele de dimensiuni mai mici, izolate, spre cele aglomerate în cartiere, cu două-trei etape de construcție/reconstrucție). În zona A se pare că avem cele mai vechi construcții de suprafață cu fundație patrunteră susținută de stâlpi masivi din lemn (plan 1b).

Descrierea materialului arheologic ceramic

Fig. 1. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu-albicios; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: incizii, împunsături alungite.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu-albicios; culoare interioară: cafeniu cu flec brun; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: bandă punctat-incizată.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: brun cu flec gălbui; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: roșcat; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii, puncte.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică, ocru; netezire: bună; ardere: bună; decor: bandă punctat-incizată.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: roșcat; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mică; netezire: slabă; ardere: foarte bună; decor: incizii, puncte.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis cu flec brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: bandă punctat-incizată.

⁵ Suciu 2015.

⁶ Luca 2001.

⁷ Luca *et alii* 2017.

⁸ Lazarovici *et alii* 2014.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: bandă punctat-incizată.

9. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii, puncte.

10. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: puncte.

11. Categorie: fină; culoare exterioară: gri cu flec cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: bandă punctat-incizată.

12. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: bandă punctat-incizată.

Fig. 2. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu-albicios; culoare interioară: cărămiziu-albicios; amestec: nisip, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu-albicios; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu-albicios; culoare interioară: cărămiziu-albicios; amestec: nisip fin, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii, puncte.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii fine.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: puncte.

7. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-închis; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

9. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

10. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: impresiuni realizate cu un obiect.

11. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec gri-cenușiu (blacktopped); culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: impresiuni realizate cu un obiect.

12. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mică; netezire: bună; ardere: bună.

13. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu-albicios; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

14. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu-albicios; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, ocru; netezire: bună; ardere: foarte bună.

15. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip cu granulație mare; netezire: bună; ardere: bună.

16. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu-albicios; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: incizii fine.

17. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

Fig. 3. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu-albicios; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

3. Categorie: semi-fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu-albicios; amestec: nisip, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: brun-cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu cu flec roșcat; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: slabă; ardere: bună.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: bună.

9. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii, puncte.

10. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună (urme de lustruire la exterior); ardere: foarte bună.

11. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun-închis (blacktopped); culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună.

12. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

13. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

14. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cafe-niu-albicios; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

Fig. 4. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mâl; netezire: slabă; ardere: bună.

3. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip cu granulație mare, ocru; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin, mâl, ocru; netezire: bună; ardere: bună.

5. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare, mâl, ocru; netezire: bună; ardere: bună; decor: împunsături.

6. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu-albicios; amestec: nisip, ocru; netezire: slabă; ardere: bună; decor: impresiuni realizate cu un obiect, pe buza vasului.

Fig. 5. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu cu flec brun-închis (blacktopped); culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: brun; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (prezintă urme de slip căzut); ardere: foarte bună.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: incizii fine.

Fig. 6. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, ocru; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu-albicios; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii.

4. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: brun; culoare interioară: brun; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: aplicație pe buza vasului.

6. Categorie: grosieră; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare; netezire: slabă; ardere: bună.

Fig. 7. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună.

2. Categorie: grosieră; culoare exterioară: brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: mică, nisip cu granulație mare; netezire: slabă; ardere: bună.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat cu flecuri; culoare interioară: brun; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună; ardere: bună.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună.

5. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: negru-cenușiu; culoare interioară: negru-cenușiu; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună (urme de slip căzut, la exterior); ardere: foarte bună.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.

Fig. 8. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip fin; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip fin, mâl, ocră; netezire: foarte bună; ardere: bună.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun-închis (blacktopped); culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: bună.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec cenușiu; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin, mâl, mică, ocră; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.

9. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun; culoare interioară: cărămiziu cu flec brun; amestec: nisip fin, mъл, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

Fig. 9. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu-albicios; culoare interioară: cărămiziu-albicios; amestec: nisip fin; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mъл, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mъл, ocru; netezire: bună; ardere: bună, decor: incizii, puncte.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mъл, ocru; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mъл; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii, puncte.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-deschis; amestec: nisip fin; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii.

Fig. 10. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip, mъл, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mъл; netezire: bună; ardere: bună; decor: pictură cu bitum.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mъл, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mъл, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mъл; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: gri-gălbui; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mъл, mică; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: pictură cu bitum.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună (urme de lustruire la exterior); ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mъл; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: pictură cu bitum pe exterior și interior.

9. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

10. Categorie: fină; culoare exterioară: gri-gălbui; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

Fig. 11. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună.

2. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip cu granulație mare, mâl; netezire: bună; ardere: bună.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip fin, mâl, ocră; netezire: slabă; ardere: bună.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu cu flec brun; culoare interioară: cafeniu cu flec brun; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii, împunsături.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-roșcat; culoare interioară: brun-roșcat; amestec: nisip, mâl; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: incizii.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: cafeniu; culoare interioară: brun; amestec: nisip fin; netezire: bună; ardere: slabă; decor: incizii.

8. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: foarte bună; decor: bandă punctat-incizată.

9. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: foarte bună.

Fig. 12. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-închis; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: incizii.

2. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip, mâl; netezire: bună; ardere: slabă; decor: incizii, puncte.

3. Categorie: semifină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: cafeniu; amestec: nisip; netezire: bună; ardere: bună.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu-cenușiu; culoare interioară: cărămiziu-albicios; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: benzi incizate umplute cu împunsături scurte, incizii, creștături.

5. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-închis cu flecuri gălbui; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică; netezire: bună; ardere: bună.

6. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii.

7. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică; netezire: slabă; ardere: bună; decor: impresiuni pe fundul vasului.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: incizii pe fundul vasului.

9. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu-albicios; culoare interioară:

cărămiziu-albicios; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună; ardere: foarte bună; decor: două incizii perpendiculare, pe fundul vasului.

10. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-închis cu flec gălbui; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip, mică; netezire: bună; ardere: bună; decor: două incizii perpendiculare, pe fundul vasului.

Fig. 13. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică.

1. Categorie: fină; culoare exterioară: brun-deschis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl, mică, ocru; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: incizii pe fundul vasului.

2. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: incizii perpendiculare, pe fundul vasului.

3. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu cu flec brun-închis; culoare interioară: brun-închis; amestec: nisip fin, mâl; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: impresiune pe fundul vasului.

4. Categorie: fină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip fin, mâl, mică, ocru; netezire: bună; ardere: bună; decor: incizii pe fundul vasului.

5. Categorie: grosieră; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip cu granulație mare; netezire: slabă; ardere: bună; decor: incizii pe fundul vasului.

6. Categorie: semifină; culoare exterioară: cafeniu-albicios; culoare interioară: cafeniu-albicios; amestec: nisip, mică; netezire: slabă; ardere: bună; decor: pictură de culoare brun-închis.

7. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mică, puțin mâl; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: pictură cu bitum.

8. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mică, puțin mâl; netezire: foarte bună; ardere: bună; decor: pictură cu bitum.

9. Categorie: semifină; culoare exterioară: cărămiziu; culoare interioară: cărămiziu; amestec: nisip, mică; netezire: slabă; ardere: bună; decor: pictură de culoare brun-închis.

10. Categorie: fină; culoare exterioară: gri; culoare interioară: gri; amestec: nisip fin, mică; netezire: foarte bună (urme de lustruire la exterior); ardere: foarte bună; decor: pictură cu bitum.

11. Fragment de os, decorat cu pictură de culoare brun-închis.

Caracteristici generale ale ceramicii

Factura ceramicii ilustrate este:

– fină: foto 5, 7; pl. I, III; Fig. 1/1–12; 2/1–17; 3/1–13; 4/1–4; 5/1–7; 6/1–5; 7/1, 3–4, 6–7; 8/1–9; 9/1–8; 10/1–10; 11/1, 3–7; 12/1, 4–6, 8–10; 13/1–4, 7–8, 10;

– semifină: foto 6, 8; pl. II, IV; Fig. 3/14; 4/5–6; 7/5; 11/8–9; 12/2–3, 7; 13/6, 9;

– grosieră: Fig. 6/6; 7/2; 13/5.

Formele ceramicii sunt⁹:

- A_1 – strachină simplă cu pereții evazați într-un unghi de $45^{\circ 10}$; variantă fără ornament, simplă¹¹ (foto 5, 8; pl. I, IV; Fig. 5 – variantă cu buza trasă, ușor, spre interior; 2–3, 5–6; 6/4; 8/1, 6; 8/9; 9/2–4, 5 – variantă cu buza trasă, ușor, spre interior, 8);
- A_{1a} – strachină simplă cu pereții evazați într-un unghi de 45° , patrulateră (Fig. 8/1; 11/3–4, 6–8; 12/1–4; 13/4, 6–7 – din cauza fragmentării excesive nu putem face și raportarea la varianta A_{2a});
- A_{1b} – strachină simplă cu pereții evazați într-un unghi de 45° și patru protome alveolate pe buză (Fig. 6/5);
- A_{1c} – strachină simplă cu pereții evazați într-un unghi de 45° și cu fundul oval (Fig. 11/9; 13/5 – vase nemaiîntâlnite de noi – până acum – la Turdaș);
- A_2 – strachină simplă cu pereții evazați într-un unghi mai mare de 45° (Fig. 5/4, 7 – varianta A_4);
- A_4 – vas bitronconic nemaiîntâlnit de noi la Turdaș (Fig. 8/7 – variantă la A_{4c} ¹²);
- B_1 – strachină adâncă cu pereții aproape drepți (Fig. 7/7);
- B_2 – strachină adâncă cu pereții aproape drepți, ușor arcuiți (Fig. 8/8);
- B_3 – strachină adâncă cu pereții arcuiți (foto 6–7; pl. II-III; Fig. 6/2–3).¹³
- B_4 – strachină adâncă cu pereții arcuiți, mai înalți (Fig. 7/5);
- B_8 – strachina adâncă cu pereții arcuiți spre exterior, bitronconică (Fig. 13/6);
- C_2 – oala profilată, globulară, cu buza perpendiculară pe burta recipientului (Fig. 4/3; 6/1; 10/8 – variantă a formei la specia fină, pictată);
- C_3 – Fig. 10/1, 7, 9 – variante ale formei la specia fină, pictată;
- D_1 – oală globulară, cu burta ușor arcuită și fără buză (Fig. 7/1–2, 4, 6 – variantă puternic arcuită; 8/5; 9/1; 10/10 – variantă a formei la specia fină, pictată);
- D_2 – oală globulară, cu burta ușor arcuită și buza scurtă (Fig. 4/4; 7/3; 8/3);
- D_3 – oală globulară, cu burta arcuită și buza scurtă (Fig. 8/2);
- D_5 – oală globulară, plată, cu gâtul recipientului drept și mai înalt, cu toarte-apucători (Fig. 4/5–6; 12/5);
- F_1 – amforă cu pereții prelungi și gâtul înalt, cilindric (fig.);
- G_2 – „tavă de pește”, ovală, cu pereții arcuiți cu tendință de evazare și toarte-apucători (Fig. 6/6);
- G_4 – „tavă de pește”, ovală, cu scobitură pentru scurgerea lichidului sau pentru feștila de ardere (Fig. 11/9 – vas opaiț?);
- I_1 – plin, cu gaura postamentului ușor arcuită și talpa lată (Fig. 11/1);
- I_5 – cu postamentul inelar și gaura ușor pronunțată (Fig. 11/3);
- I_{5a} – cu postament inelar și scobitură pronunțată (Fig. 11/2 – variantă cu peretele piciorului perpendicular pe bază);

⁹ Pentru situl de la Turdaș, vezi: Luca 2001, p. 57–65; planșele I-III (pentru toată cercetarea).

¹⁰ Luca *et alii* 2013, 13/jos.

¹¹ Luca *et alii*, 17/jos.

¹² Luca 2001, pl. III/varianta A_{4c} .

¹³ Luca *et alii* 2013, 18/sus.

– J₃ variantă a formei: altărășe care poate fi patrulateră – (Fig. 4/2).

În sfârșit, remarcăm – rar este drept – buzele despărțite de corpul vasului prin efectul numit *lippenrand* cu buza îngroșată (Fig. 6/2; 8/1; 10/7, 9) și buza tăiată drept (Fig. 10/10).

Decorul ceramicii este:

- *incizat* – triunghiuri incizate, la aproximativ 45°, în registre opuse (foto 8; pl. I);
 - triunghiuri incizate care pornesc de sub buză, bordate cu benzi incizate, toate umplute cu impresiuni/tăieturi scurte în manieră turdășeană (Fig. 8/9; 9/2, 4; 11/8 – spre fundul vasului unghiul de intersecție a benzilor incizat-punctate se rotunțește; 11/6 – cu vârful orientat spre fundul vasului; 12/2);
 - incizii realizate în manieră turdășeană, benzi paralele cu buza/sub buză cu altele triunghiulare pornind din cele de sub buză; umplute cu impresiuni/tăieturi scurte, paralele (foto 6; pl. II; Fig. 1/2, 4–5, 7–10, 12; 2/2–4, 7–9, 12–13, 17; 3/3, 9, 12–13; 4/3; 8/8; 9/1);
 - la vasele patrulatere ornamentate în acest mod se accentuează, uneori, unghiul patrulater cu incizii scurte, încălecate de jos în sus (Fig. 12/4);
 - la vasele patrulatere apare, uneori, o bandă de accentuare a părții inferioare a fundului formată doar din impresiuni/tăieturi grupate în bandă, fără accentuare cu incizie (Fig. 12/6);
 - incizii realizate în manieră turdășeană, benzi paralele cu buza/sub buză, cu altele unghiulare pornind din cele de sub buză, umplute cu impresiuni/tăieturi grupate (Fig. 2/1; 3/6);
 - incizii realizate în manieră turdășeană, suprafețe mari mărginite de incizii; umplute cu impresiuni/tăieturi scurte pe întreg registrul (Fig. 1/1, 3, 6; 4/5; 6/4; 8/6; 11/4–5);
 - benzi realizate în manieră turdășeană, umplute cu impresiuni/tăieturi scurte și paralele, perpendiculare pe buză (Fig. 9/5);
 - incizii realizate în manieră turdășeană, fără o rigurozitatea obișnuită a decorului (Fig. 9/8);
 - benzi incizate umplute cu puncte impresate cu un băț sau un obiect din os (Fig. 1/11);
 - incizii paralele, grupate câte două-trei (Fig. 2/16);
 - tăieturi scurte sub buză, perpendiculare pe aceasta din care pornesc incizii oblice (Fig. 9/7);
 - tăieturi scurte pe proximitatea maximă a burții vasului (Fig. 2/10–11);
 - buze ornamentate cu tăieturi scurte, pe partea superioară (Fig. 4/6).
- *semne incizate*
 - pe tot vasul
 - ornament cu valențe antropomorfe, incizat (Fig. 9/3);
 - ornamente sacre (Fig. 12/1).
 - la baza vasului

- 7 incizii scurte perpendiculare pe o alta; pe partea opusă celor 7 incizii se află o alta, oblică, scurtă, puțin depărtată (Fig. 11/7);
- pe fundul vasului
- Fig. 12/7 – 4 impresiuni/incizii paralele, perpendiculare pe colțul fundului, vasul fiind patrulater;
- Fig. 12/8 – semn specific turdășean, om stilizat;
- Fig. 12/9; 13/4 – cruce;
- Fig. 12/10; 13/2 – cruce sau simbol antropomorf;
- Fig. 13/1 – 4 linii paralele dispuse pe mijlocul fundului vasului;
- Fig. 13/5 – incizie centrală pe care se realizează, către capăt, câte patru incizii scurte/impresiuni perpendiculare, stânga-dreapta.
- *semne prin impresiune*
 - pe fundul vasului
 - Fig. 13/3 – o impresiune rotundă pe mijlocul fundului vasului.
- *ornamente pictate*
 - cu negru, pictura are tendința să se desprindă de pe suprafața vasului și este lucioasă¹⁴ (Fig. 10/2 – fragmentul ceramic este de culoare roșie; 3 – fragmentul ceramic este de culoare cenușiu deschis și 4–5, 7–9¹⁵) – fragmentele ceramice sunt de culoare cenușie; motivele pictate reflectă moda turdășeană de acoperire cu ornament a corpului vasului (ca și în cazul inciziei): buza vasului este acoperită cu vopsea (uneori și pe interior – Fig. 10/8¹⁶) și din această tușă plasată pe buză pornesc motive triunghiulare, fie în benzi triunghiuri terminate cu tușe scurte, perpendiculare pe capătul triunghiului (Fig. 10/4–5, 7, 9), iar la Fig. 13/7–8, 10 sunt aceleași tipuri de ornamente și – în sfârșit – posibile ornamente curbilunii (Fig. 10/8).
 - cu brun (Fig. 10/1, 6, 10); motivul fragmentului de la Fig. 10/1 nu poate fi bănuț; cele de la Fig. 10/6, 10 par a fi identice cu cele anterior descrise – pictate cu negru, iar în cazul de la Fig. 10/10 vasul este bine lustruit. Fragmentul de la Fig. 13/6¹⁷ este ornamentat cu o linie oblică, de la buză spre fund, iar cel de la Fig. 13/9 are – după toate aparențele – o dără de vopsea prelinsă spre fundul vasului într-o manieră întâlnită de câteva ori la Turdaș, și nu numai.
- Toarte* – perforate orizontal – Fig. 2/13–14; 3/1, 7, 9–11; 4/1; 8/6, 8;
- cu atribute antropomorfe sau zoomorfe – Fig. 3/1;
- perforate vertical – Fig. 3/5; 10/6; 12/5;
- neperforate

¹⁴ Observația H. Dumitrescu este identică cu a noastră: Lazarovici, Dumitrescu 1985–1986, 9.

¹⁵ Dumitrescu 1984, pl. I/1, 3–6; II/1–2, 4–8, 14–15; Lazarovici, Dumitrescu 1985–1986, 9, pl. I/1, 3–6; II/1–2, 4–8, 14–15 – de fapt aceleași planșe.

¹⁶ Dumitrescu 1984, pl. I/9; Lazarovici, Dumitrescu 1985–1986, pl. I/9 – de fapt aceleași planșe.

¹⁷ Lazarovici, Dumitrescu 1985–1986, 9, pl. II/13 este pictat cu roșu; asemănătoare – ca idee de decorare – sunt și vasele de la pl. II/11 (care pare a fi desenat întors la 180°) și II/12. Mai interesant este faptul că se declară la pagina 9 că aceste vase sunt bine lustruite (ca și Fig. 10/10 la noi), fiind vopsite cu negru sau culoare închisă (pl. II/11–12 – citate de noi).

- toarte/apucători – Fig. 2/12, 15–16; 3/2–4, 6, 14; 5/7; 6/6; 7/5;
- cu atribute antropomorfe sau zoomorfe – Fig. 3/8; 13/8;
- gurguie – Fig. 2/17; 3/12, 13; 6/3; 7/6; 8/9;

Plastica

– amuletă, concavă, ornamentată cu incizii subțiri, care sunt realizate în ideea de a se intersecta, dar formând patru planuri inegale ca suprafață care sunt umplute cu incizii mici, oblice. Piesa are toarte/urechi perforate vertical, în prelungirea diametrului maxim.¹⁸

Complexul arheologic C₂₃ este datat prin cercetarea probei RoAMS–46.40 la 5932±29 BP¹⁹. Astfel că această locuință se datează – cronologic relativ și în stratigrafia generală a sitului – la sfârșitul fazei I a culturii (Fig. 14).

Trebuie să mai discutăm câteva lucruri despre pictura din acest complex arheologic (Fig. 10). La Turdaș observăm – în cercetările sistematice – faptul că apare și așa zisa pictură „Tăualaș”²⁰ în complexe precum bordeiul B₄/1995 (nivelul II – infeior)²¹. Asemănările cu ceramica noastră de la Fig. 10/4–5, 7–9 sunt evidente. Noi aminteam, încă din anul 1997²², faptul că asocierile picturii de tip Tăualaș cu ceramica Turdaș sunt evidente²³.

De asemenea, trebuie să reținem că în bordeiul B₁/1992 (nivelul I) s-a descoperit un fragment ceramic pictat înainte de ardere cu o culoare închisă, vasul fiind foarte bine lustruit și de o culoare ciocolatie²⁴. Ce este interesant este faptul că și fragmentul ceramic publicat acum Fig. 10/10 este asemănător cu cel amintit anterior, fie și numai pentru factură, ardere și culoarea picturii.

Cel mai important lucru ni se pare, în acest moment, că putem afirma că pictura cu brun este aplicată și pe oase la Turdaș (Fig. 13/11). Dacă nu ne înșelăm este primul artefact de acest fel descoperit în mediul cultural al culturii Turdaș. Despre folosința acestuia nu putem găsi – deocamdată – explicații.

Aceste observații, dar și faptul că au apărut într-un complex închis, clar turdășean, ne arată – încă o dată – legătura evidentă a picturii de tip Tăualaș, dar și a unei alteia, neluată în considerare până acum din cauza cercetărilor relativ slabe – cantitativ și calitativ – pentru cultura Turdaș. Noile cercetări, de mare anvergură, ne vor permite o redefinire a culturii Turdaș, dar – și mai mult – reconsiderarea legăturilor acesteia cu lumea de la est, dar și de la vestul arealului său de extindere.

¹⁸ Luca *et alii* 2013, 32/mijloc.

¹⁹ Luca *et alii* 2017.

²⁰ Definită ca atare de H. Dumitrescu: Dumitrescu 1984; termen preluat de istoriografie, fără dorință de critică, necunoscându-se clar și pe suprafețe mari stratigrafia și corelațiile stratigrafice de la Deva–Tăualaș. Mai apoi, în colaborare cu Gh. Lazarovici, se face o încadrare a fenomenului, dar în acea epocă a cunoștințelor științifice acumulate: Dumitrescu, Lazarovici 1985–1986.

²¹ Luca 2001, 70, Fig. 28/4–5.

²² Luca 1997, 253, pl. I/1–2; Luca 1997a, 74.

²³ La Orăștie–Dealul Pemilor, punct X₂. Mai apoi, arătam și alte analogii: Luca 2001, 133 (Călan–La Podină sau Zlaști–Gruul lui Moș).

²⁴ Luca 2001, 70, Fig. 25/1.

BIBLIOGRAFIE

Dumitrescu 1984,
H. Dumitrescu, *Cercetările arheologice de la Tăualaș-Deva (partea I)*, în *ActaMN*, 21, 1984, 3–44.

Dumitrescu, Lazarovici 1985–1986,
H. Dumitrescu, Gh. Lazarovici, *Cercetările arheologice de la Tăualaș-Deva (partea a doua)*, în *ActaMN*, 22–23, 1985–1986, 3–40.

Lazarovici *et alii* 2014,
Gh. Lazarovici, S.A. Luca, Gh.V. Natea, C.I. Suciu, M. Căstăian, *Turdaș, C sector. Reconstruction of feature or ST 29 based on ethno-archaeological studies*, în *ActaTS*, 13, 2014, 73–112.

Luca 1997,
S.A. Luca, *Relațiile culturale de la sfârșitul neoliticului dezvoltat dintre Transilvania și ținuturile înconjurătoare*, în *CCDJ*, 2, 1997, 252–262.

Luca 1997a,
S.A. Luca, *Așezări neolitice pe valea Mureșului (I). Habitatul turdășean de la Orăștie-Dealul Pemilor (punct X₂)*, în *BMA*, 4, 1997.

Luca 2001,
S.A. Luca, *Așezări neolitice pe valea Mureșului (I). Noi cercetări arheologice la Turdaș-Luncă. I. Campaniile anilor 1992–1995*, în *BMA*, 17, 2001.

Luca, Suciu 2014,
S.A. Luca, C.I. Suciu, *Sistemul de fortificații eneolitice de la Turdaș-Luncă, județul Hunedoara, România*, în *Banatica*, 24/1, 2014, 7–24.

Luca, Suciu 2016,
S.A. Luca, C.I. Suciu, *The Eneolithic fortification system of Turdaș-Luncă, Hunedoara County, Romania*, în *Pradziejowé osady obronne w Karpatach*, Krosno, 2015, 43–60.

Luca *et alii* 2011,
S.A. Luca (coord.), *Cercetările arheologice preventive de la Turdaș-Luncă (jud. Hunedoara). Campania 2011*, în *BB*, 2011.

Luca *et alii* 2013,
S.A. Luca, A. Georgescu, Gh.V. Natea, R.M. Teodorescu, C. Urduzia, C.I. Munteanu, V. Palaghie, A. Luca, *Cercetarea preventivă. Provocarea arheologică a zilelor noastre*, în *BB*, 65, 2013, 7–82.

Luca *et alii* 2017,
S.A. Luca, Tiberiu Bogdan Sava, Doru Păceșilă, Oana Gaza, Iuliana Stanciu, Gabriela Sava,

Bianca Ștefan, *Date radiocarbon din situl arheologic de la Turdaș-Luncă (cercetările preventive ale anului 2011) (I)*, în *Apulum*, 53, 2017, sub tipar.

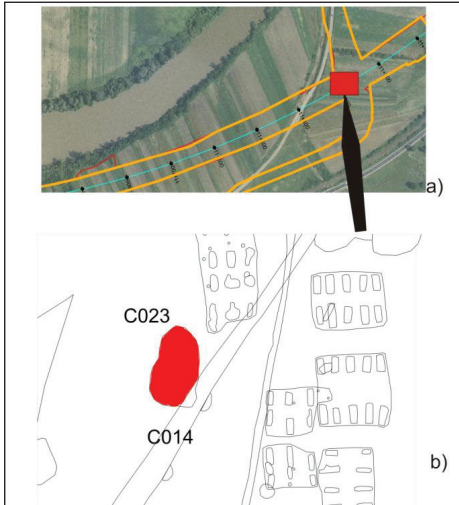
Suciu 2015,

C. Suciu, *Metodologia analizei post-săpătură a sitului de la Turdaș (I). Câteva observații legate de modalitatea de publicare și interpretare a sistemului de fortificație*, în *AnB(SN)*, 23, 2015, 51-62.

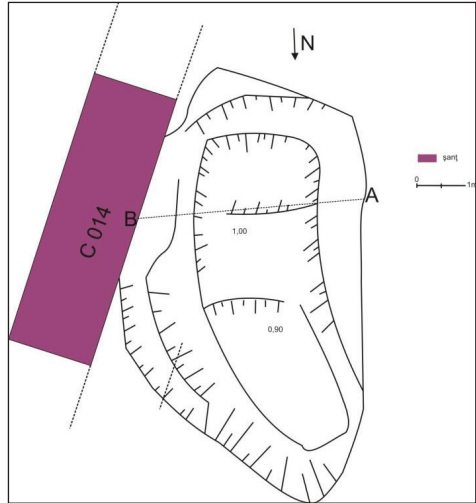
**SOME DETAILS ON THE ARCHAEOLOGICAL COMPLEXES C₂₃
FROM THE SITE OF TURDAȘ-LUNCĂ, HUNEDOARA COUNTY
(II). PREVENTIVE EXCAVATIONS OF THE YEAR 2011**

Abstract

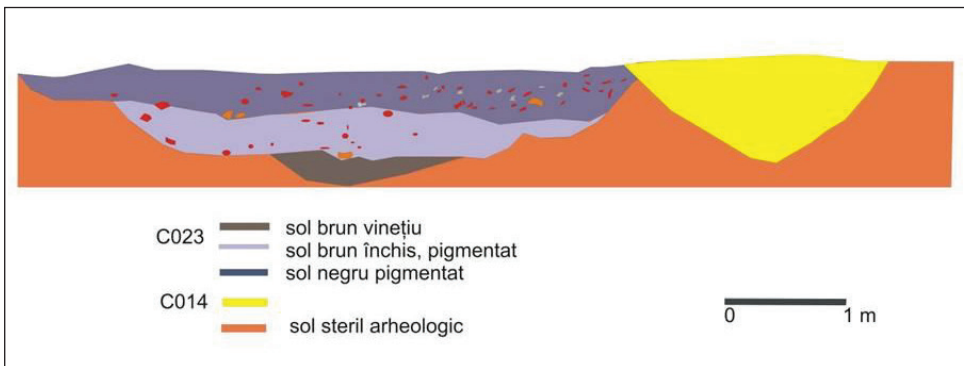
The preventive excavations during 2011 lead to uncovering some important parts of the archaeological site of Turdaș, point *Luncă*. Thousands archaeological complexes were investigated, as well as the site defensive system, residential districts and many other results of human's work. We go on with this article with the complex processing of the finds of this campaign, referring to Complex 23, sector A.

Plan 1. Turdaș-Luncă. 2011. Campania de cercetări preventive 2011. Plan de situație 1:5000 cu poziționarea sector A din estul sitului pe orto-fotoplan (a) și cu localizarea complexului 23 – plan de detaliu 1:500 (b) / Turdaș-Luncă. 2011. Preventive archaeological investigations 2011. Topographical map 1:5,000, with A sector location eastward of the site on the orthophotoplan (a), and the complex 23 localization – detailed plan 1:500 (b)

Plan 2. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul 23. Plan general după golire / Turdaș-Luncă. 2011. Preventive archaeological investigations 2011. Complex 23. General layout after voiding

Plan 3. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul 23 – profil / Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011. Complex 23 – profile

Foto 1. Turdaş-Luncă. Campania de cercetări preventive
2011. Complexul arheologic C₂₃: Conturare / Turdaş-
Luncă. Preventive archaeological investigations 2011.
Archeological complex C₂₃: Standing out

Foto 2. Turdaş-Luncă. Campania de cercetări preventive
2011. Complexul arheologic C₂₃: Secțiune transversală /
Turdaş-Luncă. Preventive archaeological investigations
2011. Archeological complex C₂₃: Cross section.

Foto 3. Turdaș-Lumcă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₂₃ / Secțiune transversală. Latura de nord/ Turdaș-Lumcă. Preventive archaeological investigations 2011. Archeological complex C₂₃. Cross section. Northern side

Foto 4. Turdaș-Lumcă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₂₃. Secțiune transversală. Latura de sud / Turdaș-Lumcă. Preventive archaeological investigations 2011. Archeological complex C₂₃. Cross section. Southern side

Foto 5. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011.
Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (același și la pl. I) /
Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011.
Archeological complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in plate I)

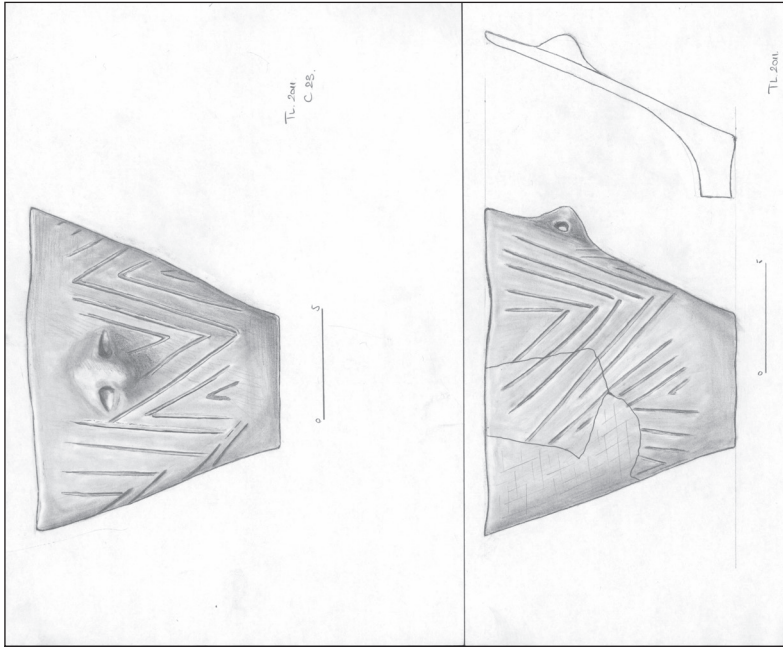
Foto 6. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011.
Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (același și la pl. II) /
Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011.
Archeological complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in plate II)

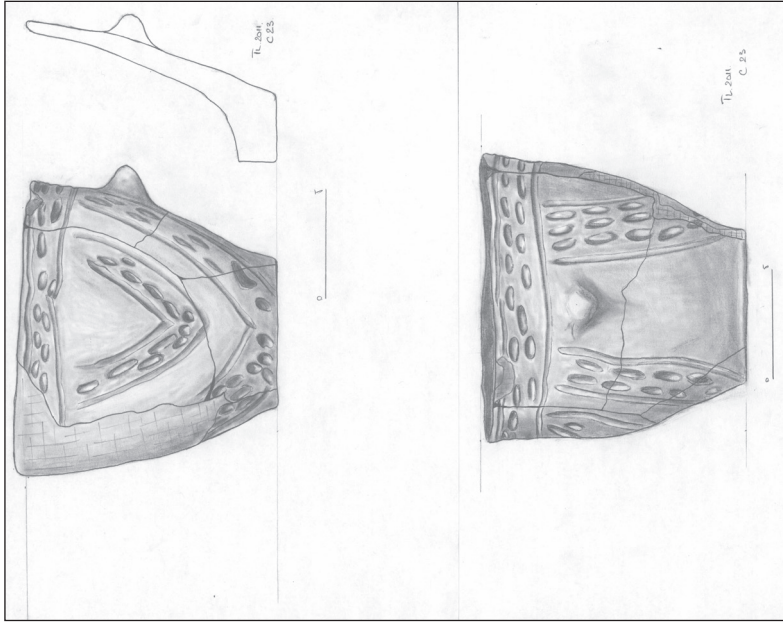
Foto 7. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011.
Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (și la pl. III) / Turdaș-
Luncă. Preventive archaeological investigations 2011. Archeological
complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in plate III)

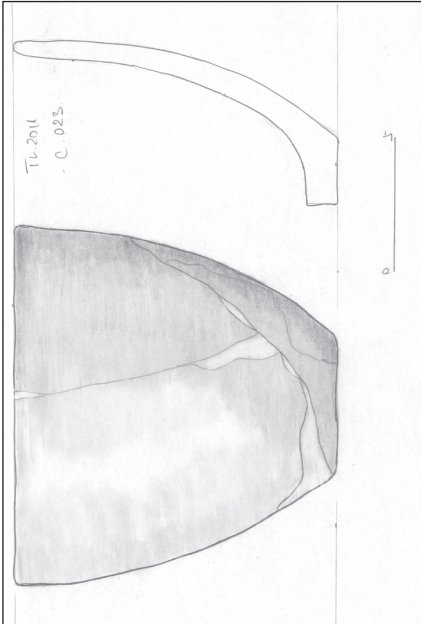
Foto 8. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011.
Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (același și la pl. IV) /
Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011.
Archeological complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in plate IV)

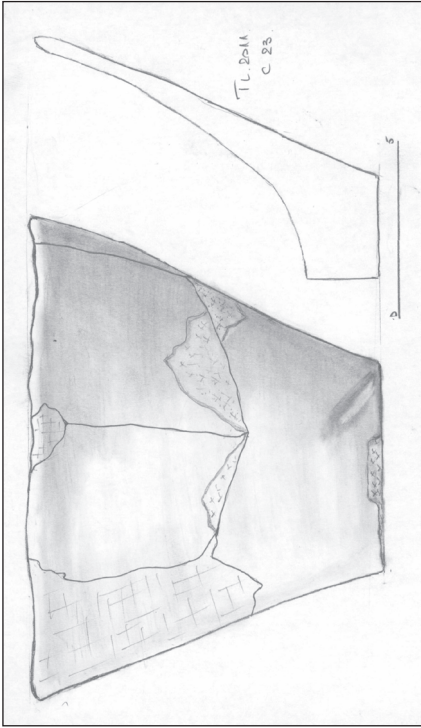
Planșa I. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (aceiași și la foto 5) / Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011. Archeological complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in photo 5)

Planșa II. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (aceiași și la foto 6) / Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011. Archeological complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in photo 6)

Planșa III. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (același și la foto 7) / Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011. Archeological complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in photo 7)

Planșa IV. Turdaș-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Complexul arheologic C₂₃. Vas ceramic (același și la foto 8) / Turdaș-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011. Archeological complex C₂₃. A ceramic jar (the same one in photo 8)

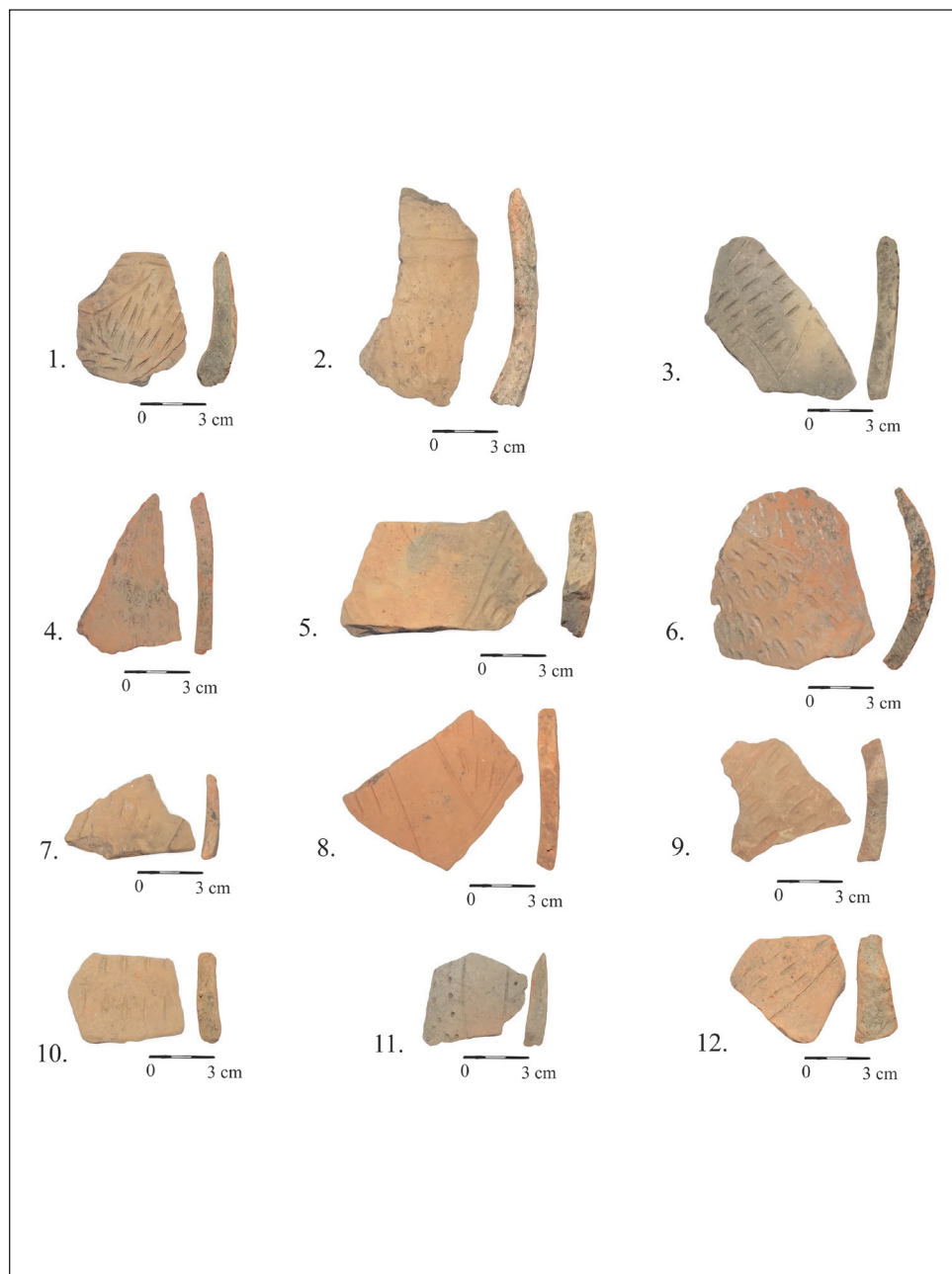

Fig. 1. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

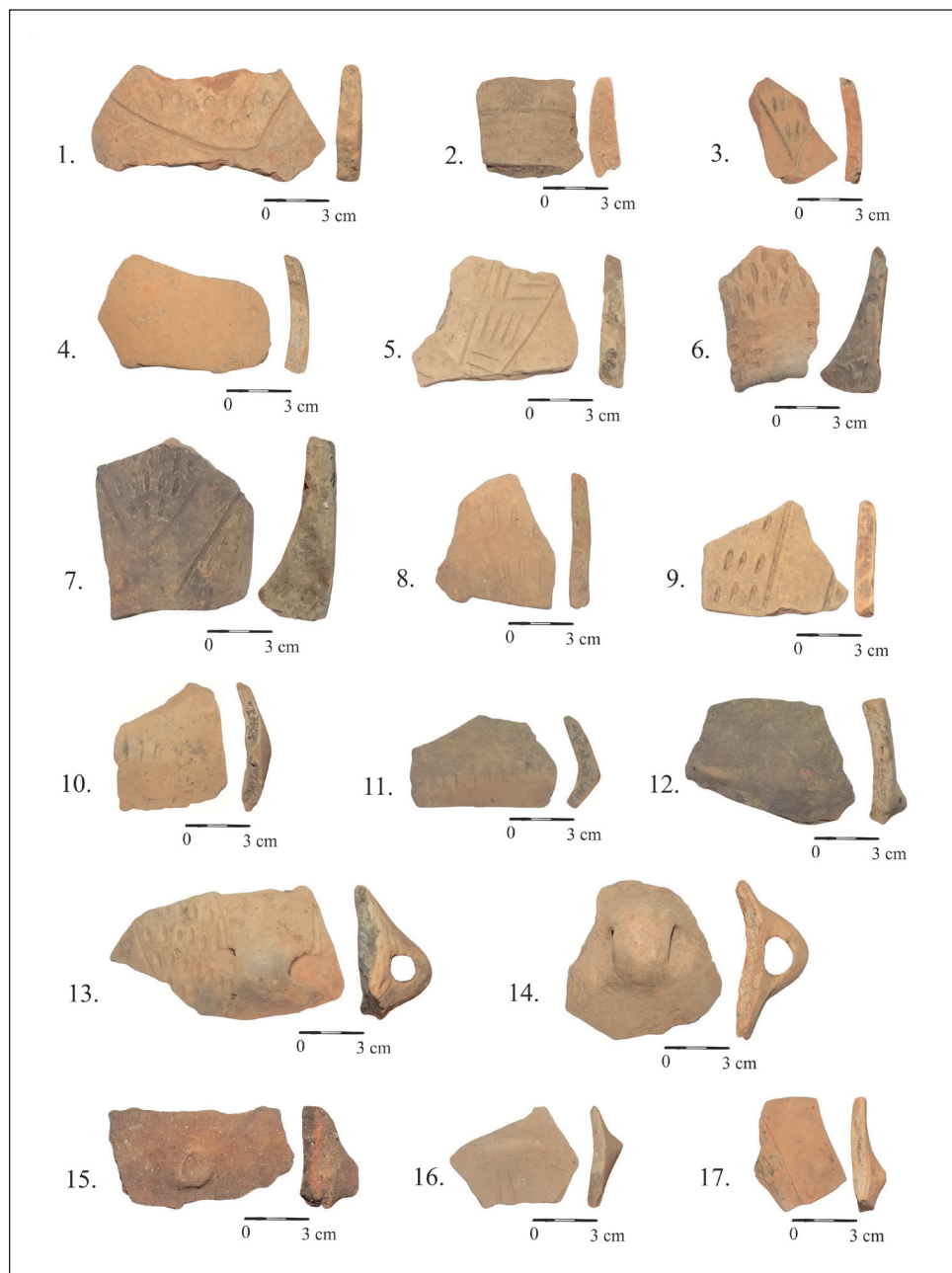

Fig. 2. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

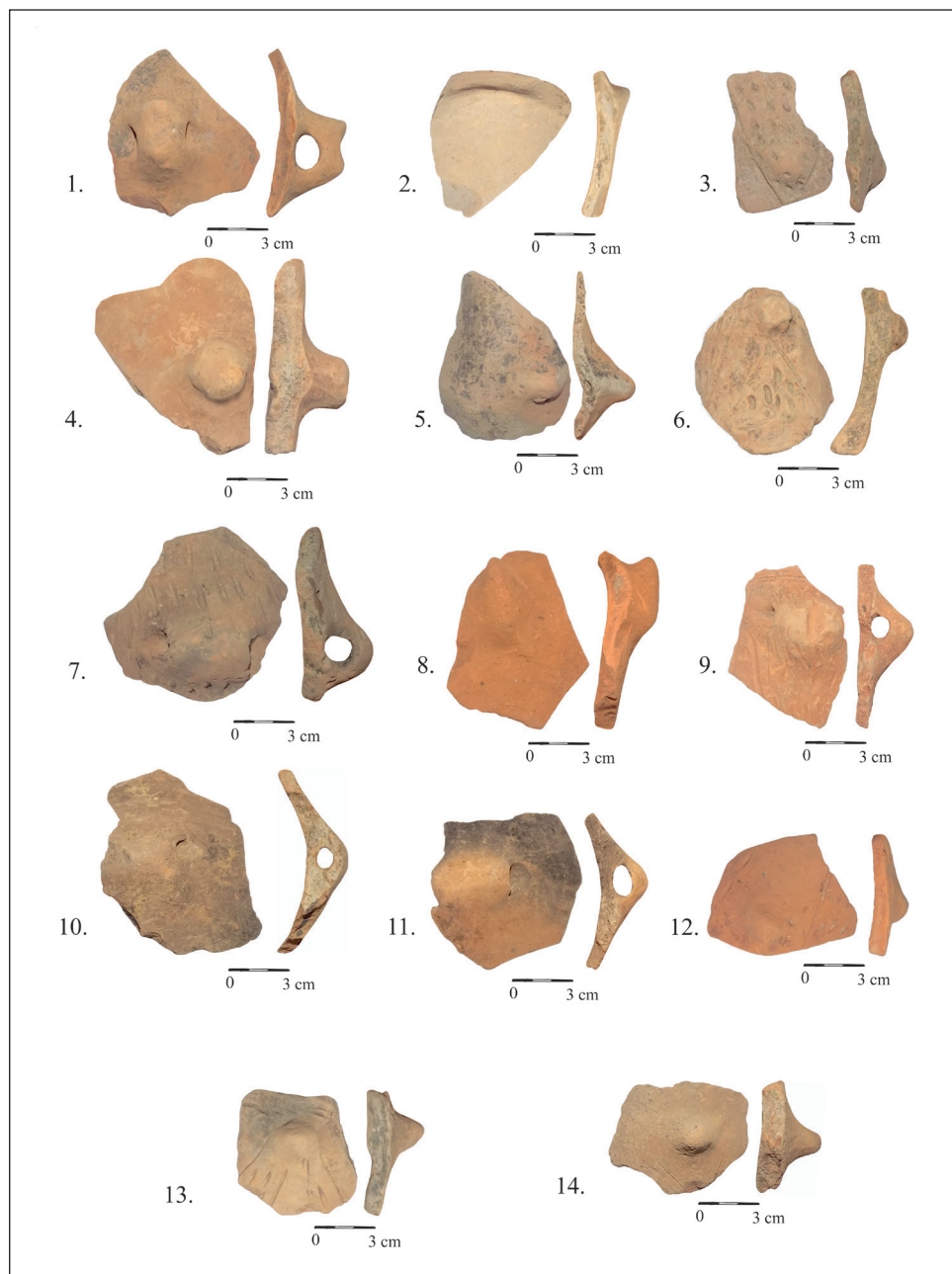

Fig. 3. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

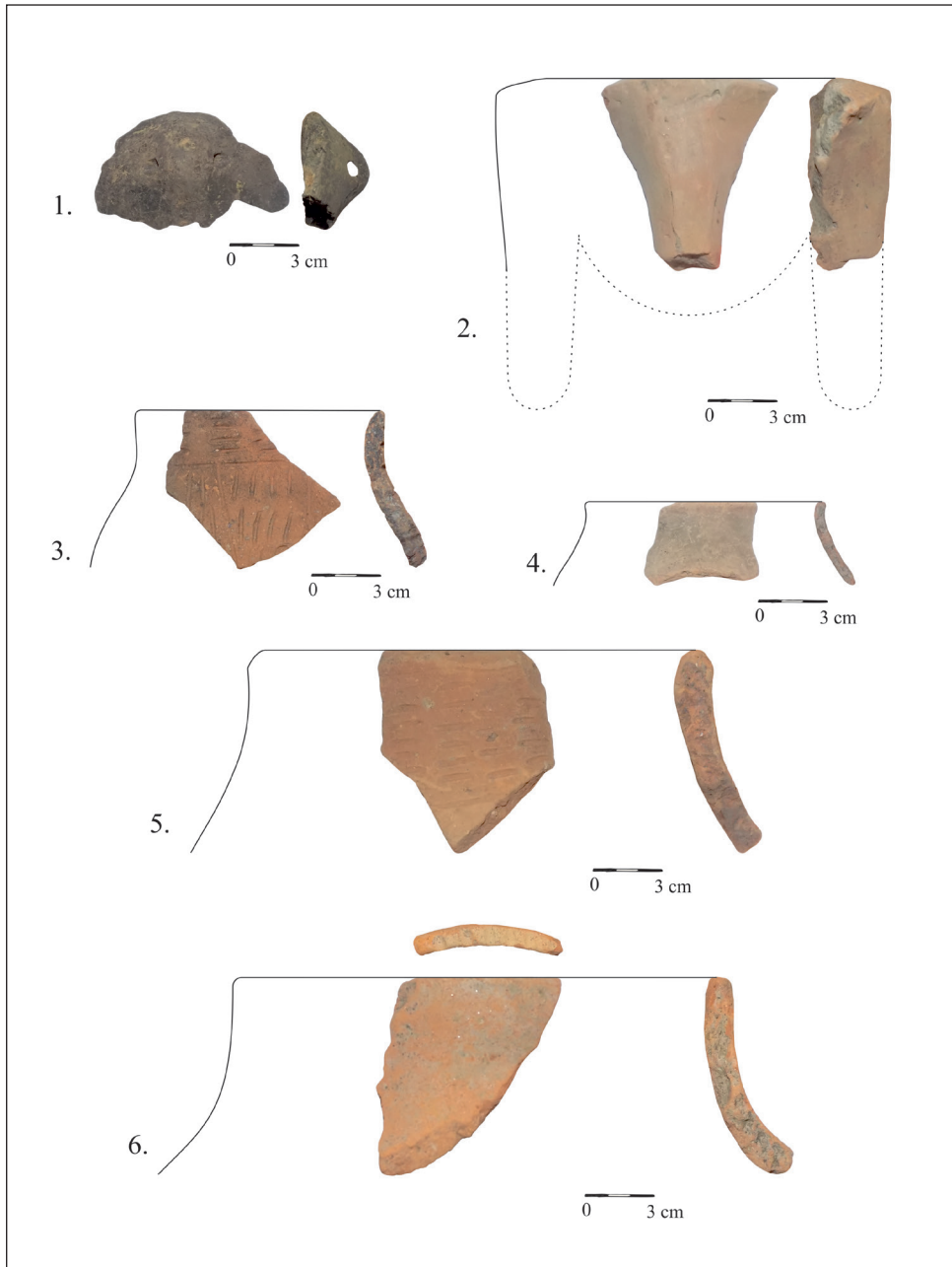

Fig. 4. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaș-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

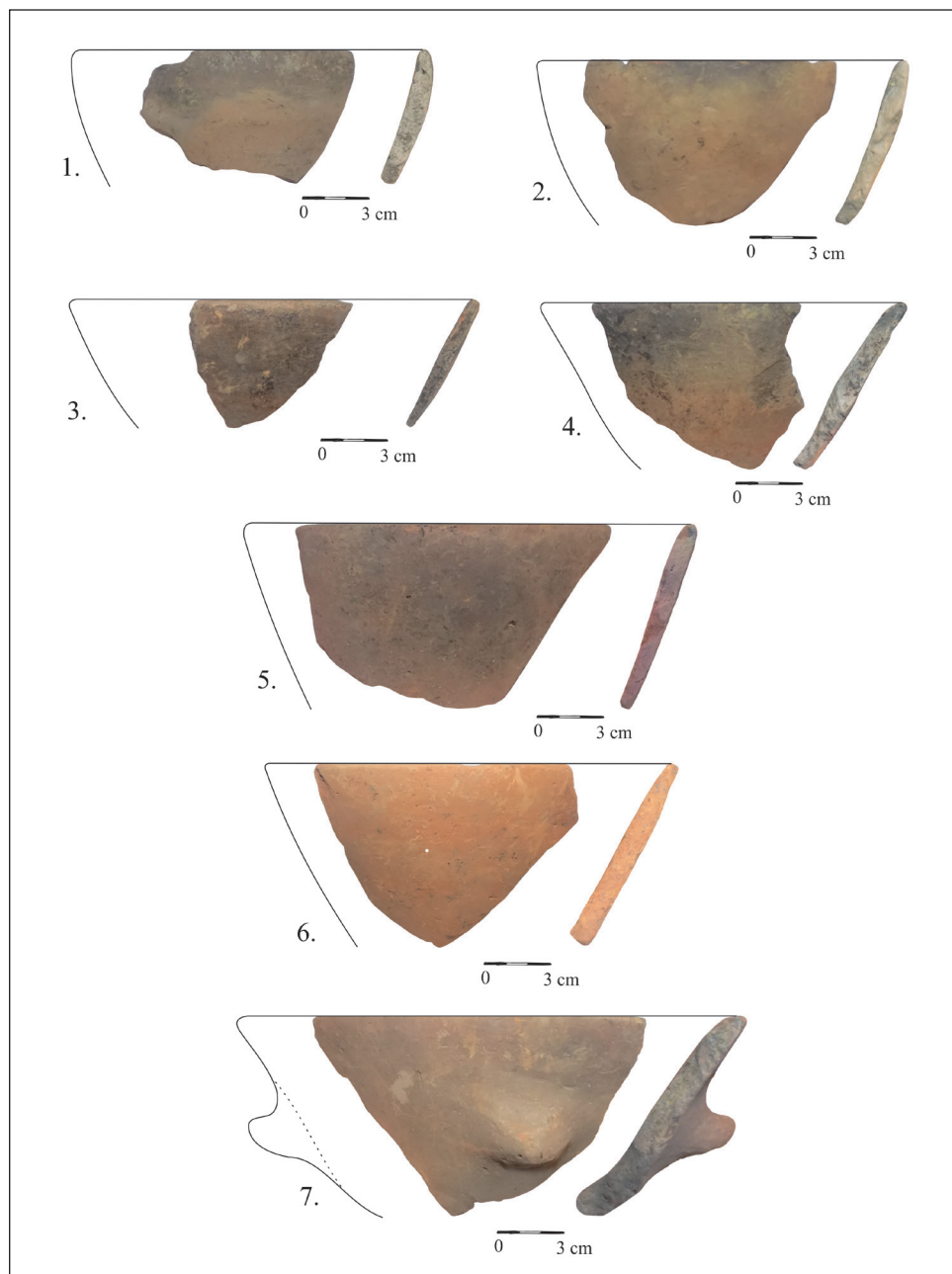

Fig. 5. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaș-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

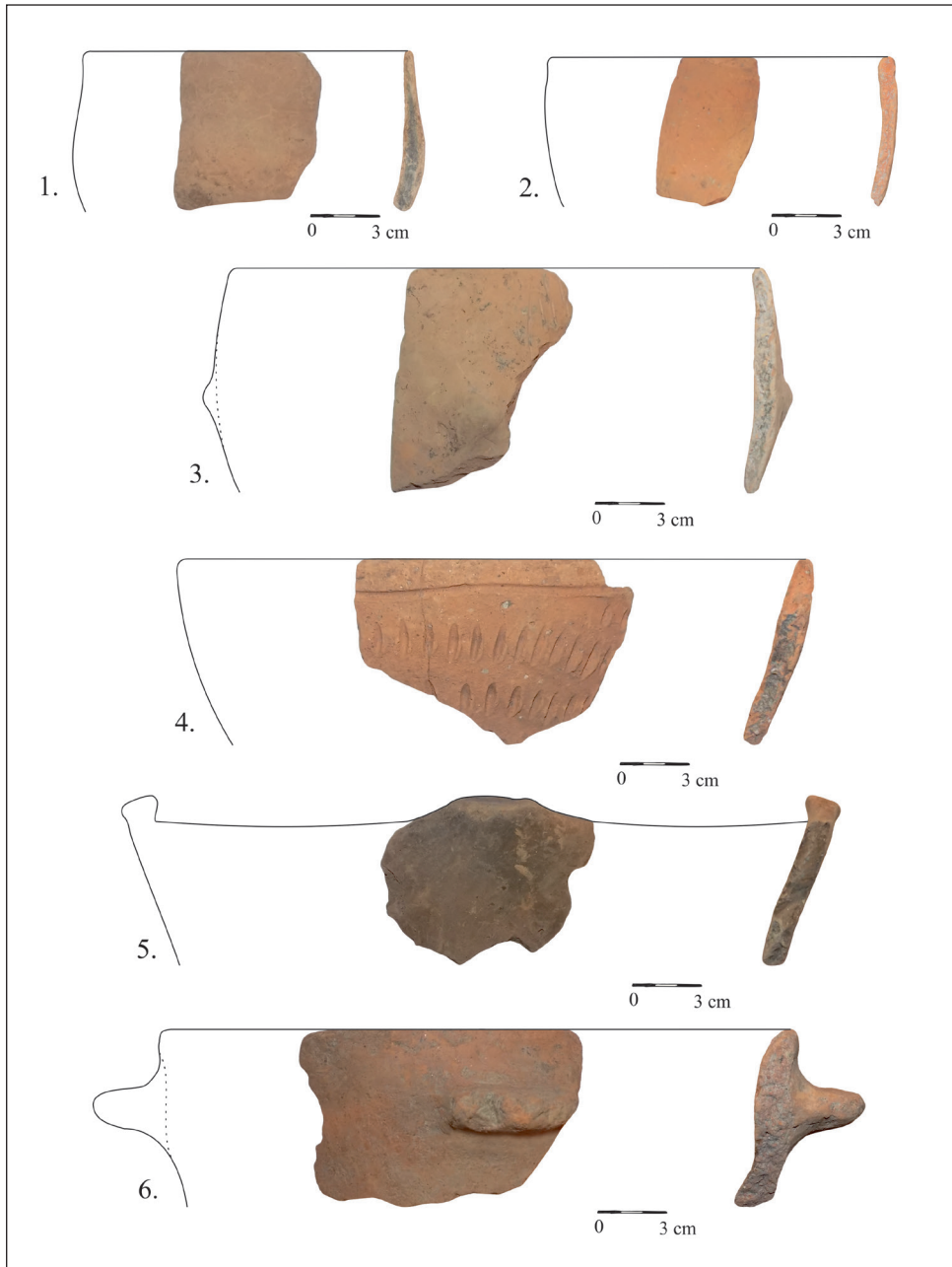

Fig. 6. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

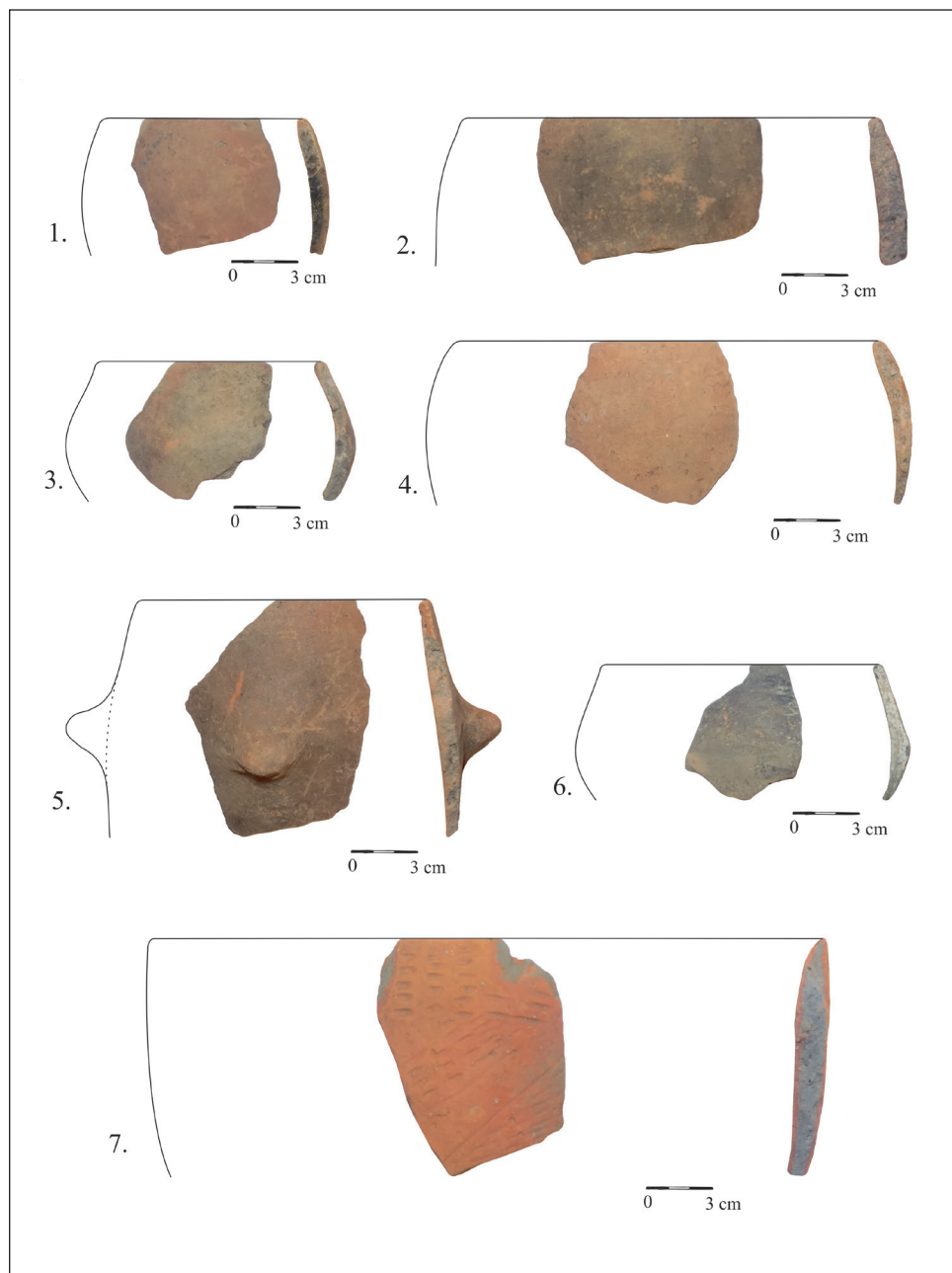

Fig. 7. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaș-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

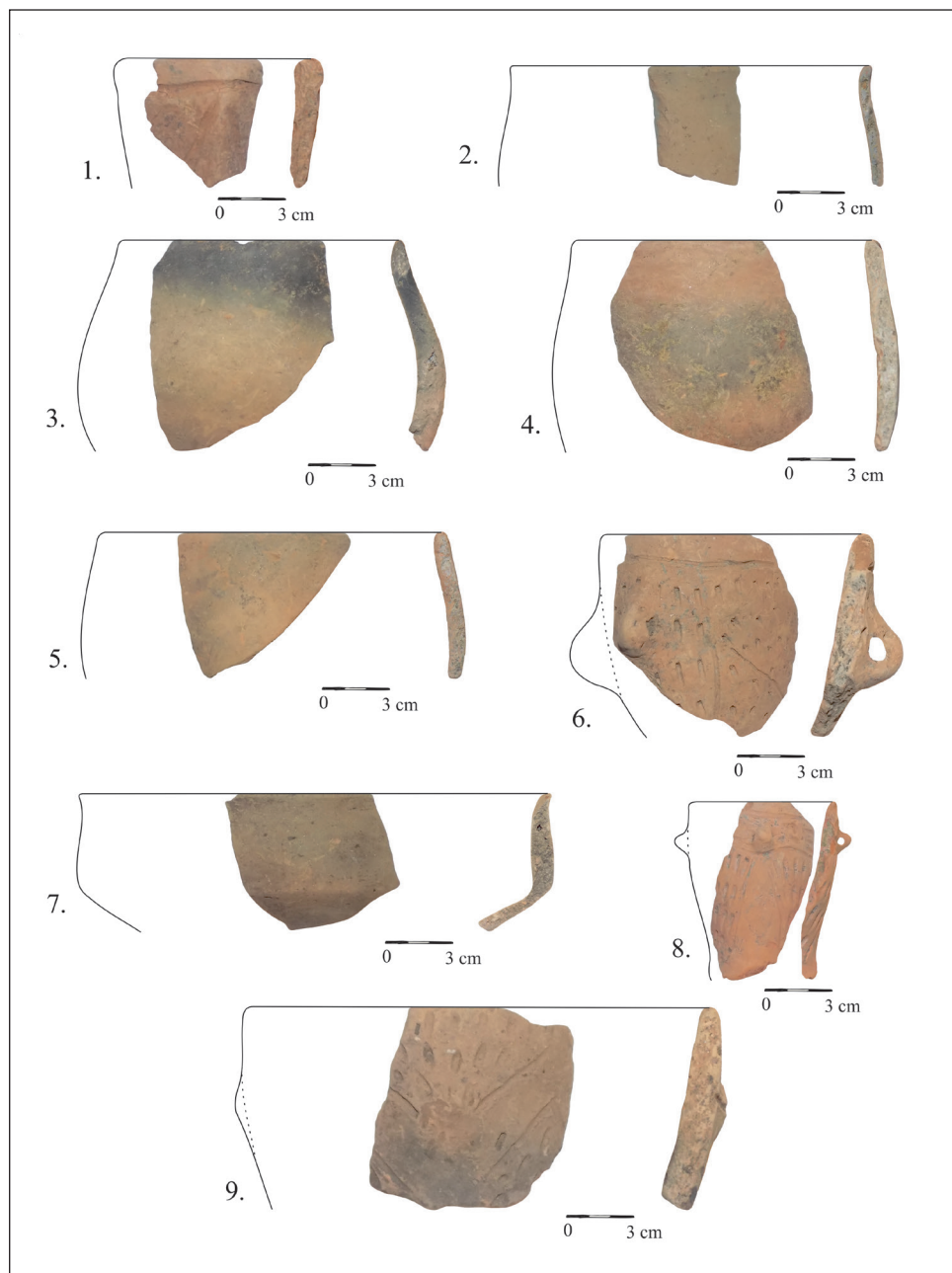

Fig. 8. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

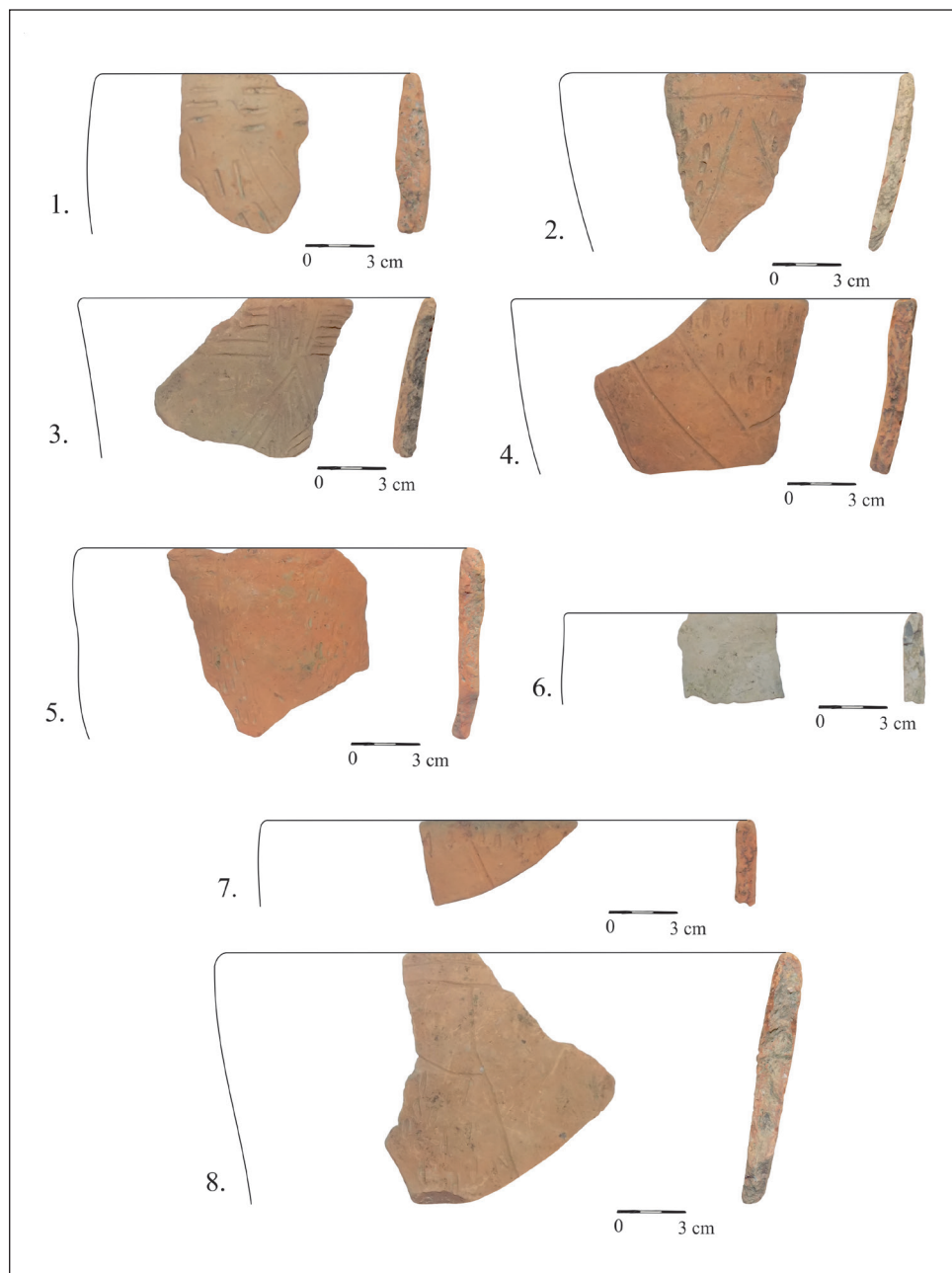

Fig. 9. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

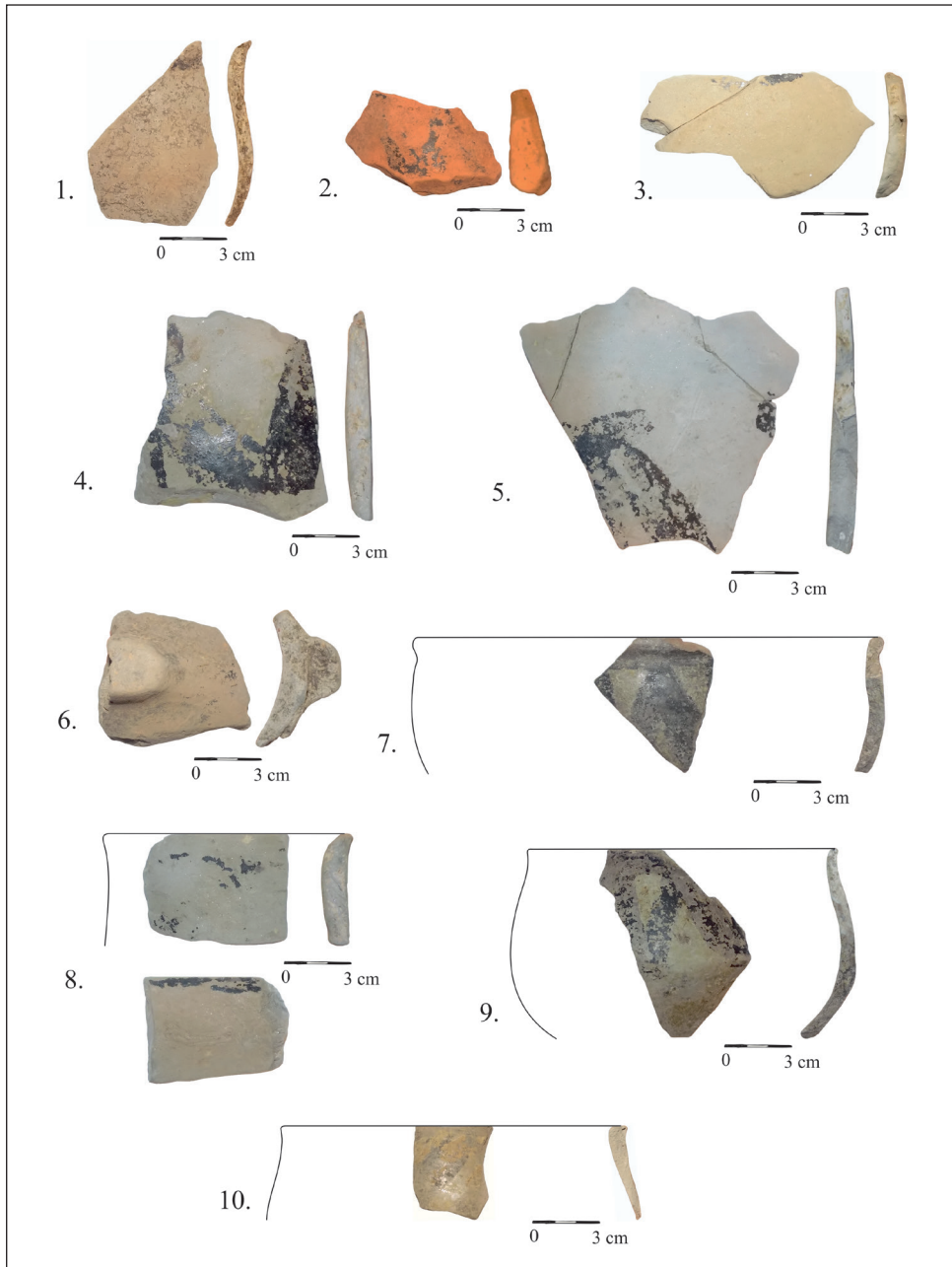

Fig. 10. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

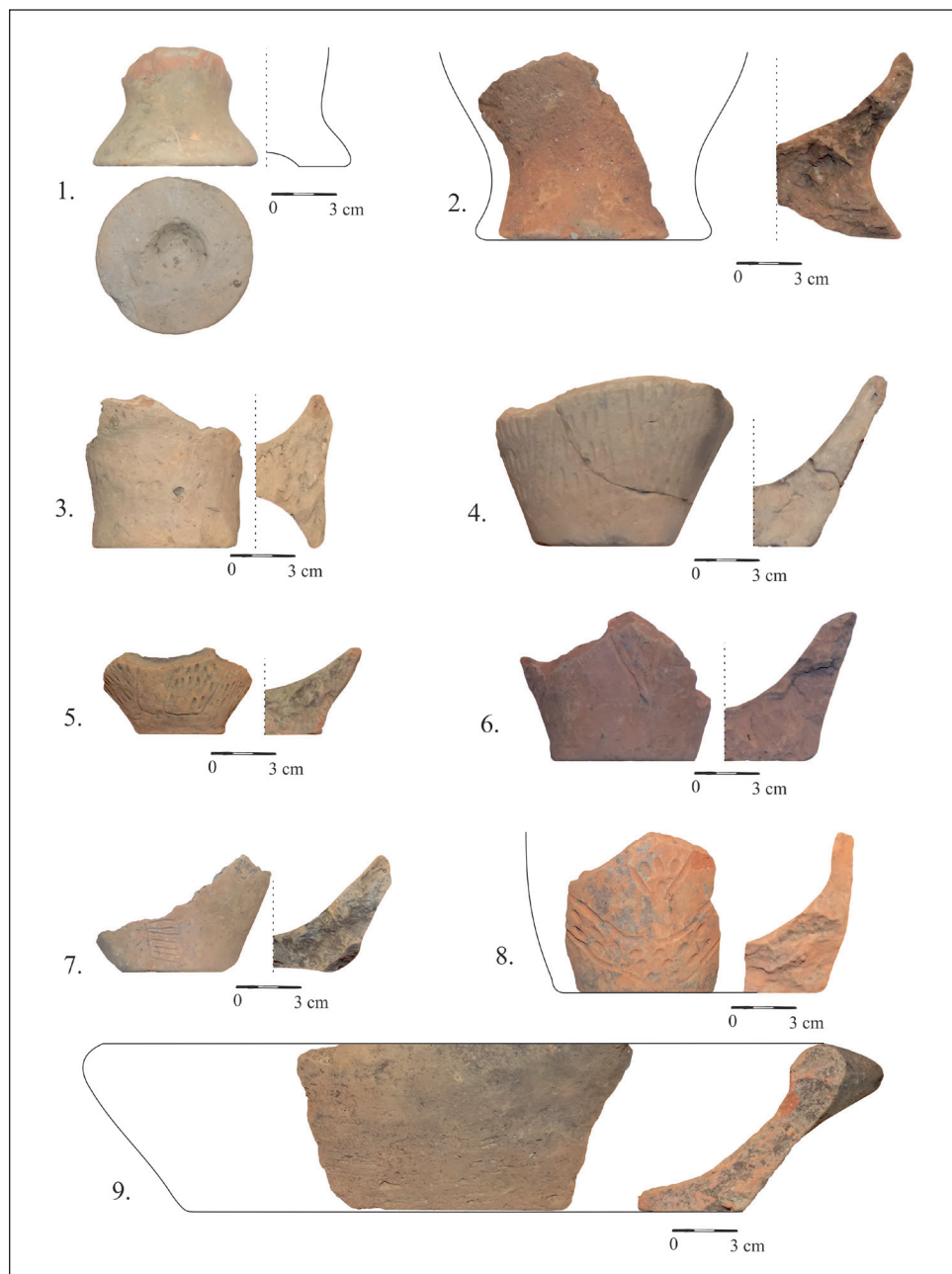

Fig. 11. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaș-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

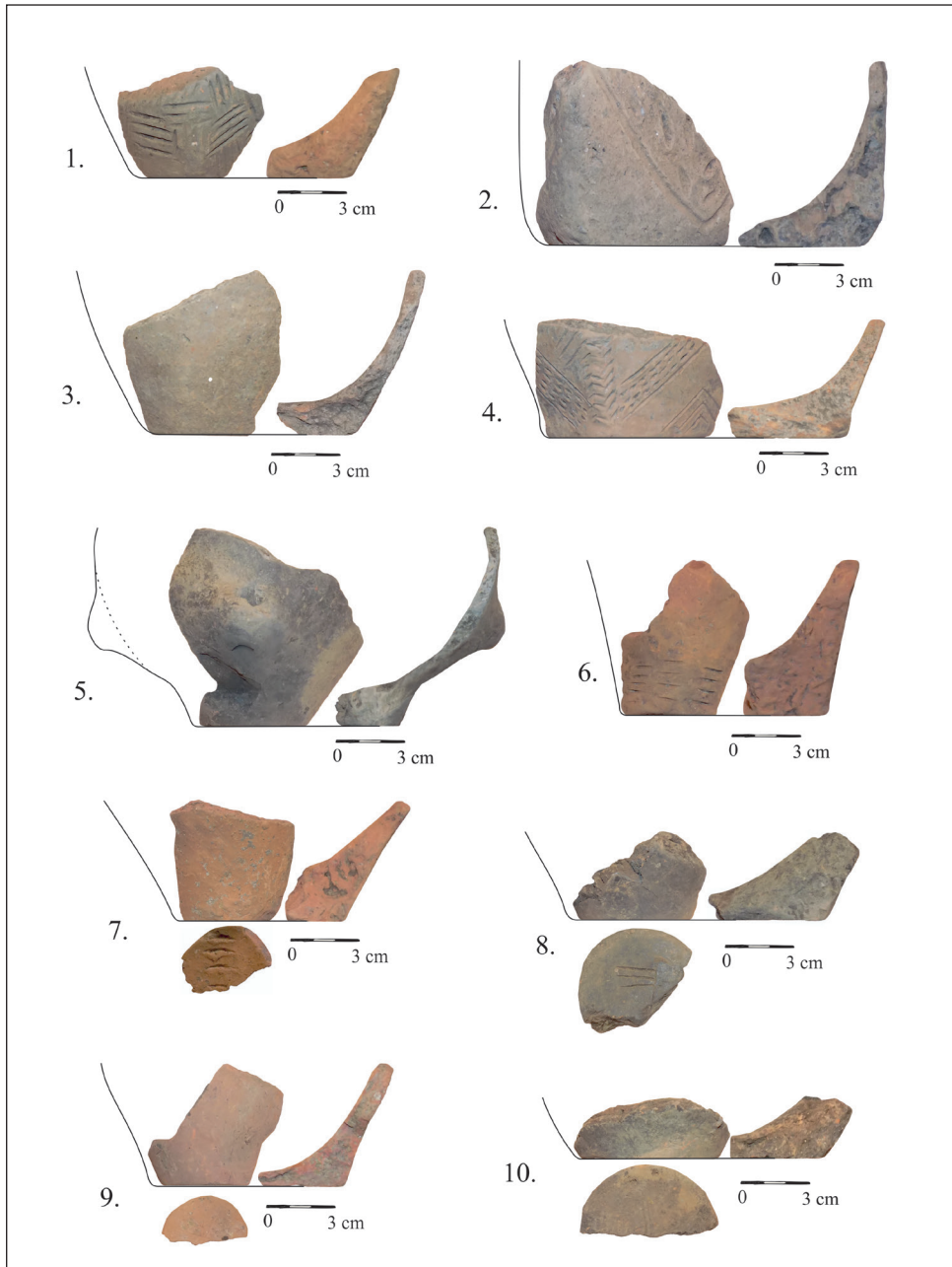

Fig. 12. Turdaş-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaş-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

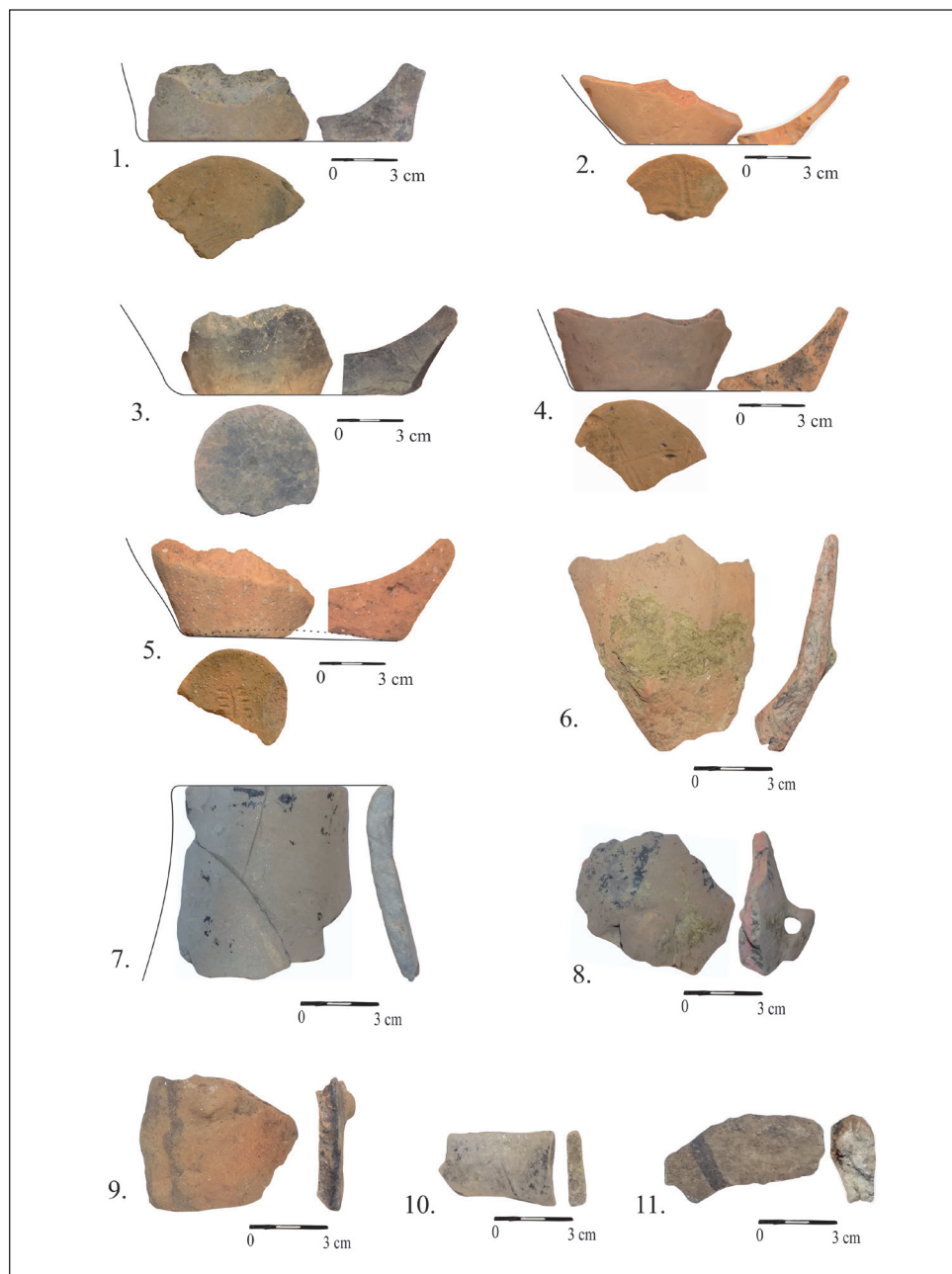

Fig. 13. Turdaș-Luncă 2011. Complexul 23. Ceramică /
Turdaș-Luncă 2011. Complex 23. Ceramics

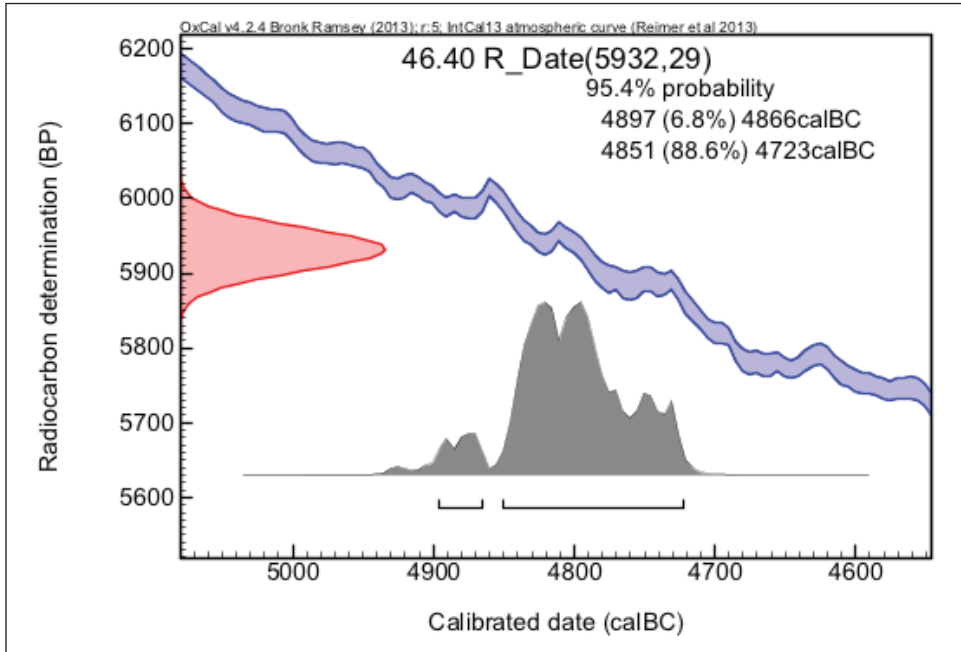

Fig. 14. Turdaş-Luncă. Campania de cercetări preventive 2011. Calibrare proba RoAMS-46.40: 5932±29 BP. Complexul arheologic C₂₃ / Turdaş-Luncă. Preventive archaeological investigations 2011. RoAMS-46.40: 5932±29 BP proof calibration. Archeological complex C₂₃